

พลังงาน ในภูมิภาคเอเชียกลาง กับประเทศไทย

นายณรงค์ ศศิธร

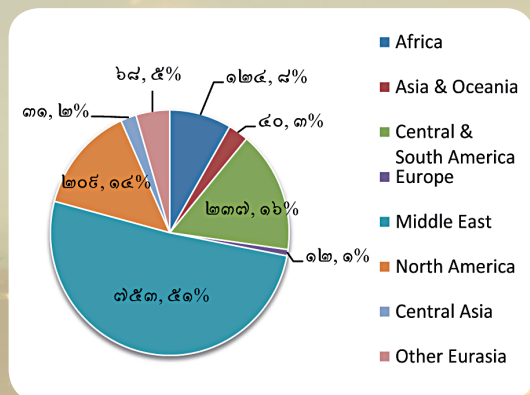
รองปลัดกระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศ

นักศึกษา วปอ. หลักสูตร ปรอ. รุ่นที่ ๒๕

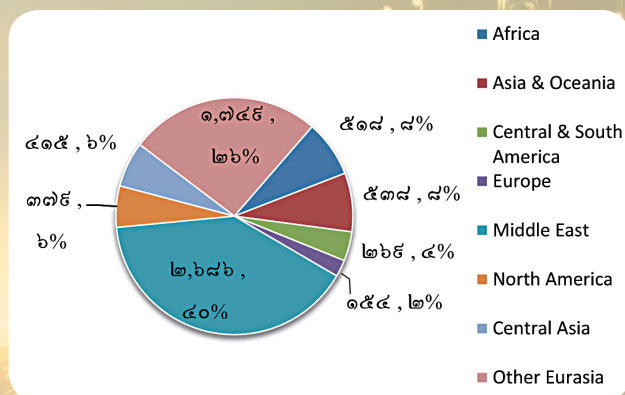
พลังงานถือว่าเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่มีความจำเป็นและเป็นที่ต้องการของมนุษย์ และมีความสำคัญเป็นอย่างมากต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของทุกประเทศ ในปัจจุบัน ความต้องการพลังงานของโลกมีสัดส่วนที่สูงมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากการขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศกำลังพัฒนาต่างๆ โดยเฉพาะประเทศที่มีขนาดใหญ่ มีประชากรมาก กำลังเปิดประเทศ เช่น จีน อินเดีย เป็นต้น ทำให้พลังงานถูกใช้ในปริมาณที่มากขึ้นอย่างไม่เคยมีมาก่อน อย่างไรก็ตาม ทรัพยากรทางด้านพลังงานเป็นสิ่งที่มียุ่อย่างจำกัด ทำให้แต่ละประเทศต้องแข่งขันกัน เพื่อแสวงหาและพัฒนาแหล่งพลังงานจากทั้งในและต่างประเทศ เพื่อให้มีพลังงานเพียงพอต่อความต้องการของประเทศ

เมื่อกล่าวถึงพลังงานที่โลกให้ความสนใจมากที่สุด คงปฏิเสธไม่ได้ว่าคือ น้ำมันและก๊าซธรรมชาติ โดยข้อมูลจาก U.S. Energy Information Administration เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๔ พบว่า โลกมีแหล่งน้ำมันดิบสำรองที่พิสูจน์แล้วทั้งหมด ๑,๔๗๔ พันล้านบาร์เรล และมีแหล่งก๊าซธรรมชาติสำรองที่พิสูจน์แล้วทั้งหมด ๖,๗๐๗ ล้านล้านลูกบาศก์ฟุต^๑ โดยสามารถแบ่งได้ ดังนี้ (อัตราส่วนพันล้านบาร์เรล และล้านล้านลูกบาศก์ฟุต ตามลำดับ)

^๑U.S. Energy Information Administration (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก <http://www.eia.gov/cfapps/ipdbproject/iedindex3.cfm?tid=5&pid=57&aid=6&cid=ww,r1,r2,r3,r4,r5,r6,r7,&syid=2009&eyid=2013&unit=MST>. สืบค้นเมื่อ ๒๖ มีนาคม ๒๕๕๖

แผนภูมิที่ ๑: ข้อมูลน้ำมันดิบสำรองของโลก

แผนภูมิที่ ๒: ข้อมูลก๊าซธรรมชาติสำรองของโลก

จากข้อมูลข้างต้น ไม่เป็นเรื่องที่น่าประหลาดใจเท่าใดนักที่ภูมิภาคตะวันออกกลาง จะเป็นแหล่งพลังงานสำรองของโลกที่พิสูจน์แล้วมากที่สุดในโลก อย่างไรก็ตาม ข้อมูลชี้ให้เห็นว่า น้ำมันและก๊าซธรรมชาติมีอยู่ทั่วทุกแห่งในโลก ไม่ว่าจะเป็นอเมริกา ยุโรป หรือเอเชียกลาง ซึ่งขึ้นอยู่กับแต่ละประเทศที่จะบริหารจัดการทรัพยากรทางพลังงานอย่างไร เพื่อให้ประเทศได้ผลประโยชน์สูงสุด

นอกจากข้อมูลปริมาณพลังงานสำรองแล้ว สิ่งที่เป็นประเด็นที่ต้องกล่าวถึงอยู่เสมอ คือ เส้นทางขนส่งพลังงาน โดยในปัจจุบัน การขนส่งพลังงานทางเรือถือได้ว่าเป็นการขนส่งที่นิยมมากที่สุด โดยเส้นทางขนส่งที่สำคัญของโลก มีอยู่ ๗ แห่ง^๒ ดังนี้

^๒U.S. Energy Information Administration (ออนไลน์). World Oil Transit Chokepoints. เข้าถึงได้จาก <http://www.eia.gov/countries/regions-topics2.cfm?ps=WOTC>. สืบค้นเมื่อ ๒๖ มีนาคม ๒๕๕๖

๑. ช่องแคบฮอร์มุซ (Straits of Hormuz): เป็นเส้นทางขนส่งพลังงานที่สำคัญมากที่สุดในโลก โดยเชื่อมต่อระหว่างอ่าวเปอร์เซีย อ่าวโอมาน อ่าวอาระเบีย

๒. ช่องแคบมะละกา (Straits of Malacca): เส้นทางที่สั้นที่สุดที่เชื่อมต่อระหว่างมหาสมุทรอินเดียและมหาสมุทรแปซิฟิก

๓. คลองสุเอซ และท่อสุเม็ด (Suez Canal/ SUMED Pipeline): เส้นทางยุทธศาสตร์ระหว่างอ่าวเปอร์เซียกับยุโรป

๔. เบ็บ เอลมานดาบ (Bab el-Mandab): เส้นทางเชื่อมโยงระหว่างอ่าวเปอร์เซียกับคลองสุเอซ และท่อสุเม็ด และเป็นเส้นทางเชื่อมโยงต่อไปยังแอฟริกา

๕. ช่องแคบเตอร์กิช (Straits of Turkish) เส้นทางเชื่อมโยงระหว่างทะเลแคสเปียนกับยุโรปตะวันตกและยุโรปใต้

๖. คลองปานามา (Panama Canal): เส้นทางเชื่อมโยงระหว่างมหาสมุทรแปซิฟิกกับทะเลแคริบเบียน

๗. ช่องแคบเดนิช (Straits of Danish) : เส้นทางเชื่อมโยงระหว่างรัสเซียกับยุโรป

เจ็ดเส้นทางข้างต้นมีความสำคัญต่อการขับเคลื่อนธุรกิจของโลกเป็นอย่างมาก หากจุดใดจุดหนึ่งไม่สามารถปฏิบัติงานได้ จะส่งผลกระทบต่อราคาของพลังงานและระบบเศรษฐกิจของโลกเป็นอย่างมาก

ในอดีตเมื่อกล่าวถึงเรื่องพลังงาน ส่วนใหญ่มักจะนึกถึงภูมิภาคตะวันออกกลาง ยุโรป และอเมริกา อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันในยุคที่กล่าวได้ว่าเป็นยุคในการไล่ล่าอาณานิคมทางพลังงาน ทำให้หลายประเทศต้องเข้าไปแสวงหาแหล่งพลังงานใหม่ๆ ในภูมิภาคต่างๆ เอเชียกลางเป็นภูมิภาคที่ทวีความสำคัญเพิ่มขึ้น ถึงแม้ว่าแหล่งน้ำมันดิบสำรองในเอเชียกลาง (๓๑ พันล้านบาร์เรล หรือคิดเป็น ๒% ของโลก) และแหล่งก๊าซธรรมชาติสำรอง (๔๑๕ ล้านล้านฟุต หรือคิดเป็น ๖% ของโลก) จะมีไม่มากเมื่อเทียบกับภูมิภาคอื่นๆ แต่ภูมิภาคเอเชียกลางก็ได้รับความสนใจจากประชาคมโลกมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง

ภูมิภาคเอเชียกลาง ประกอบด้วย ๕ ประเทศ ได้แก่ คาซัคสถาน อุซเบกิสถาน ทาจิกิสถาน เติร์กเมนิสถาน และสาธารณรัฐคีร์กีซ มีพื้นที่ประมาณ ๔.๖ ล้านตารางกิโลเมตร (ใหญ่กว่าไทยประมาณ ๘ เท่า) และมีประชากรประมาณ ๖๔.๕ ล้านคน และภูมิภาคเอเชียกลางถือได้ว่าเป็นตลาดใหม่ และอุดมไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติ อาทิ น้ำมัน ก๊าซธรรมชาติ แร่ธาตุต่างๆ ในด้านพลังงานโดยหากเปรียบเทียบปริมาณน้ำมันดิบและก๊าซธรรมชาติสำรองที่พิสูจน์แล้วในภูมิภาค จะเป็น ดังนี้

ประเทศ	น้ำมันดิบสำรองที่พิสูจน์แล้ว (พันล้านบาร์เรล)	อันดับ โลก	ก๊าซธรรมชาติสำรองที่พิสูจน์แล้ว (ล้านล้านลูกบาศก์ฟุต)	อันดับ โลก
คาซัคสถาน	๓๐.๐๐	๑๒	๘๕	๑๕
คีร์กีซ	๐.๐๔	๗๔	๐.๒	N/A
ทาจิกิสถาน	๐.๐๑๒	N/A	๐.๒	N/A
เติร์กเมนิสถาน	๐.๖	๔๓	๒๖๕	๕
อุซเบกิสถาน	๐.๕๙	๔๔	๖๕	๑๘

ที่มา: U.S. Energy Information Administration เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๕^๗

^๗U.S. Energy Information Administration (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก <http://www.eia.gov/cfapps/ipdbproject/iedindex3.cfm?tid=5&pid=57&aid=6&cid=ww,r1,r2,r3,r4,r5,r6,r7,&syid=2009&eyid=2013&unit=MST>. สืบค้นเมื่อ ๒๖ มีนาคม ๒๕๕๖

คาซัคสถานเป็นผู้นำดำนํ้ามันดิบในภูมิภาค ส่วนเติร์กเมนิสถานเป็นผู้นำด้านก๊าซธรรมชาติในภูมิภาค สำหรับทาจิกิสถาน (พลังงานน้ำสำรองอันดับ ๘ ของโลก) และคีร์กีซ ก็อุดมสมบูรณ์ไปด้วยแหล่งพลังงานด้านอื่นๆ เช่น น้ำ ถ่านหิน ส่วนอุซเบกิสถานมีก๊าซธรรมชาติเป็นจำนวนมากเช่นกัน แต่ในปัจจุบันยังคงใช้บริโภคภายในประเทศเป็นหลัก

เศรษฐกิจเอเชียกลางเป็นเศรษฐกิจที่กำลังพัฒนาที่มาจากการเจริญเติบโตของอุตสาหกรรมน้ำมัน และแหล่งทรัพยากรธรรมชาติเป็นหลัก และเป็นภาคเศรษฐกิจที่มีความจำเป็นต้องอาศัยการลงทุนและใช้เทคโนโลยีระดับสูง และถือว่าเป็นตลาดใหม่ที่ต้องการผู้ลงทุนจากต่างประเทศในด้านต่างๆ ทำให้มีประเทศเพื่อนบ้านและประเทศต่างๆ เข้าไปลงทุนและแข่งขันกันอย่างดุเดือดในธุรกิจพลังงาน ทั้งอุตสาหกรรมการผลิต (สำรวจและขุดเจาะ) อุตสาหกรรมต้นน้ำและปลายน้ำ (ปิโตรเคมี) อย่างเช่น

รัสเซีย ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๓ เป็นต้นมา รัสเซียได้เข้าไปลงทุนในเอเชียกลางหลากหลายโครงการมาก เช่น โครงการในอุซเบกิสถานโดยบริษัท Gazprom และบริษัท

Lukoil มูลค่า ๒.๕ พันล้านดอลลาร์สหรัฐ^๔ และโครงการในคาซัคสถานโดยการร่วมสำรวจระหว่างบริษัท Rosneft บริษัท Gazprom และ บริษัท Lukoil^๕ เป็นต้น รัสเซียถือได้ว่าเป็นผู้นำเข้าพลังงานรายใหญ่ของประเทศในเอเชียกลาง โดยรัสเซียเป็นประเทศผู้ส่งออกพลังงานรายใหญ่ให้กับยุโรป และรัสเซียใช้ความได้เปรียบทางลักษณะทางภูมิศาสตร์ที่ตั้ง อีกทั้งบริษัทพลังงานรัสเซียต่างๆ พยายามเข้าซื้อและลงทุนในธุรกิจท่อขนส่ง ท่าเรือ คลังสินค้า และทรัพยากรที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับพลังงานในประเทศเอเชียกลาง เพื่อใช้ในการควบคุมเส้นทางการลำเลียงพลังงานจากเอเชียสู่ยุโรป (Transit Country) ซึ่งทำให้หลายประเทศคาดการณ์ว่า นอกจากผลประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจ

แล้ว การดำเนินการดังกล่าวของรัสเซียมีจุดประสงค์ที่ต้องการมีอำนาจทางการเมืองและเศรษฐกิจเหนือรัฐบาลต่างๆ ในเอเชียกลางด้วย^๖

อย่างไรก็ตาม ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา จีนได้เข้ามามีบทบาทในเรื่องพลังงานในภูมิภาคเอเชียกลางเป็นอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นการเข้ามาซื้อและควมรวมกิจการโดยบริษัทพลังงานจากจีน เช่น บริษัท CNOOC บริษัท Sinopec^๗ และการเข้ามาดำเนินโครงการก่อสร้างท่อส่งพลังงานเส้นทางใหม่สู่ภาคตะวันออกของภูมิภาคและพัฒนาแหล่งพลังงาน เช่น โครงการ South Yolotan แหล่งก๊าซธรรมชาติในประเทศเติร์กเมนิสถานซึ่งคาดว่าจะมีก๊าซธรรมชาติสำรองถึง

^๔Gazprom International. Making up for what was lost. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก <http://www.zargaz.ru/364-making-up-for-what-was-lost.html> สืบค้นเมื่อ ๒๔ มีนาคม ๒๕๕๖.

^๕Marlene Laruelle. Russia's Central Asia Policy and the Role of Russian Nationalism. (Central Asia – Caucasus Institute: Silk Road Paper, 2551)

^๖Steven Woehrel. Russian Energy Policy Toward Neighboring Countries. (USA: Congressional Service, 2552)

^๗Charles E. Ziegler. Russia and China in Central Asia. (USA: The University Press of Kentucky, 2553)

๒๑๒ ล้านล้านลูกบาศก์ตารางฟุต และจะเริ่มผลิตและจัดส่งไปที่ประเทศจีนเป็นหลักในช่วงปลายปี พ.ศ. ๒๕๕๖^๙ ซึ่งนอกจากจะทำให้จีนมีแหล่งสำรองพลังงานมากขึ้นแล้ว ยังเป็นการสร้างสมดุลด้านพลังงานในภูมิภาคเอเชียกลาง ซึ่งในอดีตรัสเซียเป็นผู้เล่นใหญ่เพียงรายเดียว อีกทั้งเป็นโอกาสที่ประเทศในเอเชียกลางกระจายความเสี่ยงในการส่งออกพลังงาน และลดการพึ่งพาการส่งออกไปยุโรป ซึ่งต้องผ่านประเทศรัสเซียเป็นส่วนใหญ่ และเพิ่มอำนาจต่อรองของประเทศตนเอง ซึ่งส่งผลให้บทบาทในการเป็นผู้ควบคุมราคาพลังงานของรัสเซียในภูมิภาคถูกลดความสำคัญลงไปอย่างมาก

มาก โดยในปี พ.ศ. ๒๕๕๑ รัสเซียได้ตกลงนำเข้าก๊าซพลังงานจากประเทศคาซัคสถาน อุซเบกิสถาน และเติร์กเมนิสถาน ในราคาตลาดของยุโรป^{๑๐} (ราคาสูงกว่าราคาตลาดในภูมิภาคเอเชียกลาง)

ถึงแม้ว่าประเทศในเอเชียกลางจะมีทรัพยากรอย่างมหาศาล แต่ลักษณะทางภูมิศาสตร์ของประเทศในเอเชียกลางหลายประเทศถือว่าเสียเปรียบ เนื่องจากไม่มีทางออกสู่ทะเล (land-locked^{๑๑} และ double landlocked)^{๑๒} ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการขนส่งสินค้าทางทะเล ทำให้การขนส่งสินค้าและพลังงานมีความจำเป็นต้องขนส่งทางบก หรือผ่านท่อขนส่งต่างๆ ซึ่งจำเป็นต้องผ่านประเทศที่ ๓ ดังภาพ (ภาพซ้าย: ท่อขนส่งน้ำมัน และภาพขวา: ท่อขนส่งก๊าซธรรมชาติ)

ข้อมูลท่อขนส่งน้ำมันและก๊าซธรรมชาติข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า การขนส่งทางพลังงานออกจากเอเชียกลางจะส่งออกผ่าน ๔ ทางหลัก ได้แก่ รัสเซีย จีน อิหร่าน และทะเลแคสเปียน

^๙"Turkmenistan South Yoloten Field to Supply Gas to China in 2013" (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก <http://www.bloomberg.com/news/2011-03-07/turkmenistan-south-yoloten-eld-to-supply-gas-to-china-in-2013.html>. สืบค้นเมื่อ ๒๖ มีนาคม ๒๕๕๖.

^{๑๐}Fend Dan. *Analysis on Natural Gas Geo-politics in Central Asia-Russia Region*. (Beijing: CNPC Research Institute of Economics and Technology, 2552)

^{๑๑}คาซัคสถาน (มีชายฝั่งติดกับทะเลแคสเปียนและทะเลอารัล ซึ่งเป็นทะเลปิด) เติร์กเมนิสถาน (ติดทะเลอารัล) ทาจิกิสถาน และคีร์กีซ

^{๑๒}อุซเบกิสถาน ทั้งนี้ double landlocked countries ในโลกมีเพียง ๒ ประเทศ ได้แก่ อุซเบกิสถานและลิกเกนสไตน์

เมื่อทราบถึงข้อมูลของพลังงานโลกและภูมิภาคเอเชียกลางแล้ว เป็นโอกาสที่ดีที่จะกลับมาดูสถานการณ์ด้านพลังงานของประเทศไทยในปัจจุบันด้วย กล่าวคือ ก๊าซธรรมชาติเป็นแหล่งพลังงานหลักของประเทศ โดยมีส่วนแบ่งถึงร้อยละ ๔๑ ของการใช้พลังงานของประเทศ ตามด้วยน้ำมันที่มีส่วนแบ่งร้อยละ ๓๙ โดยส่วนใหญ่จัดหาจากการนำเข้า ส่วนถ่านหินเป็นแหล่งพลังงานที่มีการใช้รวมทั้งหมตร้อยละ ๑๘ ขณะที่อีกร้อยละ ๒

จากทั้งในและต่างประเทศ รวมทั้งให้มีการกระจายแหล่งและประเภทพลังงานให้มีความหลากหลาย เหมาะสมและยั่งยืน^{๑๑} ประเทศไทยมีความจำเป็นต้องนำเข้าพลังงานประเภทต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นน้ำมัน ก๊าซธรรมชาติ และถ่านหิน จากภูมิภาคต่างๆ เช่น ตะวันออกกลาง เอเชียตะวันออกเฉียงใต้และแหล่งอื่นๆ เพราะประเทศไทยไม่มีทรัพยากรบางประเภทที่เพียงพอ อย่างไรก็ตาม เนื่องจากสถานการณ์การความไม่สงบทางการเมือง ภัยธรรมชาติ

และปัจจัยด้านอื่นๆ ทำให้ประเทศไทยต้องพยายามแสวงหาแหล่งพลังงานสำรองใหม่ๆ เพื่อที่จะสามารถตอบสนองต่ออุปสงค์ของพลังงานในประเทศได้อย่างต่อเนื่อง

สำหรับ ความสัมพันธ์ระหว่างพลังงานในเอเชียกลางกับประเทศไทยในปัจจุบันยังอยู่ในระดับต่ำ เนื่องจากมีอุปสรรคอยู่มาก ไม่ว่าจะเป็นระยะทางระหว่างประเทศไทยกับภูมิภาคเอเชียกลาง ซึ่งจุดที่ใกล้ที่สุดห่างกัน

ได้มาจากพลังงานน้ำและส่วนของไฟฟ้าที่มีการนำเข้า^{๑๒} จากข้อมูลข้างต้น จะเห็นได้ว่า ประเทศไทย ยังคงต้องพึ่งพาการนำเข้าพลังงานจากต่างประเทศ เนื่องจาก ไม่มีทรัพยากรดังกล่าว หรือมีไม่เพียงพอต่อความต้องการในประเทศ ซึ่งรัฐบาลของนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ได้ให้ความสำคัญแก่นโยบายพลังงานของประเทศเป็นอย่างมากโดยมุ่งเน้นการสร้างเสริมความมั่นคงทางพลังงานโดยแสวงหาและพัฒนาแหล่งพลังงานและระบบไฟฟ้า

ประมาณ ๔,๐๐๐ กิโลเมตร และความไว้วางใจของนักธุรกิจไทยในการไปลงทุนในประเทศเอเชียกลางยังต่ำทำให้การไปลงทุนในด้านพลังงานน้อยมาก รวมถึงการเข้าไปลงทุนจะต้องมีความสัมพันธ์ ที่ดีกับผู้บริหารประเทศ เนื่องจากลักษณะการปกครองเป็นแบบรวมศูนย์อำนาจ ผู้นำประเทศค่อนข้างผูกขาดอำนาจในการบริหาร หากสามารถเข้าถึงบุคคลระดับสูง หรือสร้างช่องทางติดต่อกับบุคคลสำคัญในระดับนโยบายได้ก็จะช่วย

^{๑๑}สำนักงานนโยบายและแผนพลังงาน. แผนยุทธศาสตร์สำนักงานนโยบายและแผนพลังงาน พ.ศ. ๒๕๕๕ - ๒๕๕๘. เข้าถึงได้จาก <http://www.eppo.go.th/doc/strategic-plan/index.html> เมื่อวันที่ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๕๕

^{๑๒}ยิ่งลักษณ์ ชินวัตร. คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร นายกรัฐมนตรีแถลงต่อรัฐสภาวันอังคารที่ ๒๓ สิงหาคม ๒๕๕๔. หน้า ๒๔ และ ๓๙. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา.

เอื้อประโยชน์อย่างมากในการเข้าไปลงทุนและดักตวงผลประโยชน์ได้อย่างมาก อีกทั้งน้ำมันดิบในภูมิภาคเอเชียกลางส่วนใหญ่มี MERCAPTAN^{๙๔} สูง ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม และยังมีผลต่อการกัดกร่อนอุปกรณ์ในโรงกลั่น นอกจากนี้ ในเรื่องความคุ้มค่าทางเศรษฐศาสตร์ก็เป็นเรื่องที่ต้องคำนึง โดยการนำเข้าน้ำมันดิบจากเอเชียกลางในปัจจุบันยังไม่สามารถแข่งขันได้กับการนำเข้าน้ำมันดิบจากตะวันออกกลาง และแอฟริกา จากเหตุผลต่างๆ ทำให้ในปัจจุบัน ยังไม่มีบริษัทพลังงานจากประเทศไทยเข้าไปลงทุนในเอเชียกลางเลย

อย่างไรก็ตาม ความรู้ความเข้าใจเรื่องเส้นทางการขนส่งพลังงานจากเอเชียกลางมายังประเทศไทยก็ยังเป็นเรื่องสำคัญ ซึ่งเมื่อวิเคราะห์ถึงความคุ้มค่าทางเศรษฐศาสตร์ การขนส่งพลังงานจากเอเชียกลางผ่านทางอิหร่าน และมหาสมุทรอินเดียมายัง

ดำเนินการได้โดยการขนส่งทางถนนและทางรถไฟไปยังประเทศเพื่อนบ้าน^{๙๕} รวมถึงประเทศเอเชียกลางทั้งหมด อีกทั้งอิหร่านมีเส้นทางบินกับประเทศเพื่อนบ้าน

ทุกประเทศด้วย นอกจากนี้ ลำสุดประธานาธิบดีอิหร่านและประธานาธิบดีปากีสถานได้ร่วมกันเปิดโครงการสร้าง

ท่อก๊าซธรรมชาติ มีความยาวประมาณ ๗๘๐ กิโลเมตร เชื่อมโยงระหว่างสองประเทศ โดยเริ่มจากแหล่งพลังงานในอิหร่านเข้าสู่ปากีสถาน ซึ่งมีกำหนดที่จะเสร็จประมาณปี ๒๕๕๘^{๙๖} ซึ่งหากสร้างเสร็จสิ้นเส้นทางขนส่งพลังงานในภูมิภาคจะมีประสิทธิภาพมากขึ้น และจะส่งผลดีต่อเส้นทางพลังงานของไทยในอนาคตด้วยเช่นกัน

ประเทศไทยจะเป็นเส้นทางที่คุ้มค่าที่สุด โดยปัจจุบันการขนส่งสินค้าและพลังงานผ่านแดนจากเมืองท่า Banda Abbas (อ่าวเปอร์เซีย) ซึ่งมีศักยภาพสูงในการรองรับการขนถ่ายสินค้าตู้คอนเทนเนอร์และสินค้าเทกองของอิหร่านไปยังกลุ่มประเทศเอเชียกลาง สามารถ

เราไม่สามารถปฏิเสธได้เลยว่า อิหร่านเป็นประเทศที่มีความสำคัญ มีอิทธิพลต่อประเทศไทยต่อภูมิภาคและต่อโลกอย่างมาก ซึ่งถึงแม้ว่าในปัจจุบันสหรัฐอเมริกาและสหภาพยุโรปจะคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจต่ออิหร่านอันเนื่องมาจากโครงการพัฒนานิวเคลียร์ ทำให้การดำเนินการต่างๆ ของทั้งภาครัฐและเอกชนจะ

^{๙๔} ก๊าซของเหลวใสไม่มีสี

^{๙๕} ประเทศเพื่อนบ้านอิหร่านมีทั้งหมด ๑๓ ประเทศ ได้แก่ ตุรกี อาร์เมเนีย อาเซอร์ไบจาน เติร์กเมนิสถาน อัฟกานิสถาน ปากีสถาน อิรัก คูเวต ซาอุดีอาระเบีย บาห์เรน กาตาร์ สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ และโอมาน โดยอิหร่านมีพื้นที่ใหญ่เป็นอันดับสองในภูมิภาคตะวันออกกลาง (๑,๖๔๘,๑๙๕ ตารางกิโลเมตร) ใหญ่กว่าประเทศไทยประมาณ ๓ เท่า

^{๙๖} Mike Wooldridge. Pakistan-Iran gas pipeline dees US. (ออนไลน์) เข้าถึงได้จาก <http://www.bbc.co.uk/news/world-asia-21736725> สืบค้นเมื่อ ๒๖ มีนาคม ๒๕๕๖

ต้องดำเนินการอย่างระมัดระวัง เพื่อป้องกันการลงโทษผู้ที่เกี่ยวข้องกับทั้งสหรัฐอเมริกาและสหภาพยุโรป อย่างไรก็ตาม เนื่องจากอิหร่านเป็นประเทศยุทธศาสตร์ของประเทศไทย และเป็นเหมือนประตู (Gateway) ของไทยในการเข้าสู่ประเทศในภูมิภาคเอเชียกลาง และภูมิภาคตะวันออกกลางและแอฟริกาเหนือ ซึ่งเป็นแหล่งพลังงานหลักของโลก ทำให้ประเทศไทยมีความจำเป็นต้องรักษาความสัมพันธ์ที่ดีกับอิหร่าน โดยต้องมีให้อิหร่านรู้สึกว่าการที่ประเทศไทยทอดทิ้งหรือโดดเดี่ยว ในขณะที่เดียวกัน ต้องมีให้ประเทศตะวันตกเข้าใจว่าประเทศไทยให้การสนับสนุนอิหร่านด้วย

อีกทั้งประเทศไทยต้องเร่งดำเนินการเสริมสร้างศักยภาพและโครงสร้างทางพื้นฐานของประเทศ เช่น การพัฒนาโครงการโลจิสติกส์ และการวางท่อก๊าซและน้ำมันคู่ขนานกับถนนและทางรถไฟ เพื่อเชื่อมต่อพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษชายแดนกับประเทศไทย ซึ่งจะเชื่อมโยงการขนส่ง และการค้าระหว่างประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และประเทศในแถบทะเลจีนใต้ ผ่านทะเลอันดามัน ไปสู่มหาสมุทรอินเดีย สู่กลุ่มประเทศตะวันออกกลาง ยุโรป เอเชียกลาง และแอฟริกา โดยไม่ต้องอ้อมแหลมมะละกา ซึ่งจะทำให้ร่นระยะเวลาการขนส่งและประหยัดต้นทุนจากระยะทางขนส่งสินค้าที่สั้นลงอย่างมาก^{๑๗} และการพัฒนาโครงการทำเรื่อน้ำลึกปากบารา โดยโครงการนี้เป็นประตูในการนำเข้าและส่งออกสินค้า จากภาคใต้ตอนล่างของประเทศไทยไปยังมาเลเซียและสิงคโปร์^{๑๘} ซึ่งการดำเนินการโครงการต่างๆ จะทำให้ประเทศไทยขยายเส้นทางการขนส่งระหว่างประเทศ ลดต้นทุนการขนส่ง เข้าถึงแหล่งพลังงานจากภูมิภาคต่างๆ ได้สะดวกขึ้น โดยเฉพาะเอเชียใต้และเอเชียกลาง และเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขันของประเทศ และศักยภาพในการเป็นศูนย์กลางการเชื่อมโยง (Connectivity) ต่างๆ ในภูมิภาค

ในอนาคตความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี การเชื่อมโยงระบบการขนส่งในภูมิภาคที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ความสัมพันธ์ระหว่างอิหร่านและประเทศตะวันตกที่อาจจะเปลี่ยนแปลงไป และการเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจของพม่า จะทำให้อุปสรรคในอดีตบางอย่างจางหายไป ซึ่งมีความเป็นไปได้สูงที่ประเทศไทยจะต้องหันกลับมาพิจารณาแหล่งพลังงานในภูมิภาคเอเชียกลางอีกครั้ง ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินการในอนาคตดีขึ้น ซึ่งจะส่งผลกระทบอย่างมากต่อผลประโยชน์ของประเทศในอนาคต ประเทศไทยจึงต้องเริ่มศึกษาข้อมูล ความเป็นไปได้ โอกาส และอุปสรรคต่างๆ อย่างจริงจังและต่อเนื่อง และพัฒนาหาช่องทางเพื่อเพิ่มพูนความสัมพันธ์กับผู้นำในทุกกระดับของประเทศเอเชียกลาง โดยขณะนี้ ประเทศไทยได้เปิดสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงอัสตานา ประเทศคาซัคสถานอย่างเป็นทางการเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๕ ซึ่งจะเป็นกลไกหลักของประเทศในการดำเนินความสัมพันธ์ รักษาและปกป้องผลประโยชน์ของประเทศ และเปรียบเสมือนรถจักรกลุ่ทางให้กับภาครัฐ และภาคเอกชนในการเข้าไปลงทุนในภาคพลังงานและภาคธุรกิจอื่นๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น ซึ่งการดำเนินการต่างๆ ของภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน จะทำให้ประเทศไทยมีโอกาสที่จะเข้าถึงแหล่งพลังงาน และเสริมสร้างความมั่นคงด้านพลังงานของประเทศมากยิ่งขึ้น ซึ่งพลังงานจะเป็นปัจจัยหลักที่จะทำให้เศรษฐกิจของประเทศไทยเจริญเติบโตอย่างมั่นคง และก้าวไปสู่การเป็นประเทศชั้นนำของภูมิภาค และของโลกในอนาคตต่อไป

^{๑๗} อุษณีย์ ศรีชัยรัตน์, โครงการทำเรื่อน้ำลึกพม่า: สะพานเชื่อมโยงทะเลอันดามันกับอ่าวไทย, (ออนไลน์) เข้าถึงได้จาก http://www.asean thai.net/ewt_news.php?nid=450&lenam e=index_2 สืบค้นเมื่อ ๒๗ มีนาคม ๒๕๕๖

^{๑๘} ณรงค์ ทำประโยชน์, โลจิสติกส์เขียวรัฐลุยสร้างทำเรื่อปากบารา, (ออนไลน์) เข้าถึงได้จาก <http://www.bangkokbiznews.com/home/detail/business/business/20130319/495872> สืบค้นเมื่อ ๒๗ มีนาคม ๒๕๕๖

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

ณรงค์ ท่าประโยชน์. โลจิสติกส์เชิงรัฐลุยสร้างท่าเรือปากบารา. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก <http://www.bangkokbiznews.com/home/detail/business/business/20130319/495872> สืบค้นเมื่อ ๒๗ มีนาคม ๒๕๕๖

ยิ่งลักษณ์ ชินวัตร. คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร นายกรัฐมนตรีแถลงต่อรัฐสภาวันอังคารที่ ๒๓ สิงหาคม ๒๕๕๔. หน้า ๒๔ และ ๓๙. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา.

สำนักงานนโยบายและแผนพลังงาน. แผนยุทธศาสตร์สำนักงานนโยบายและแผนพลังงาน พ.ศ. ๒๕๕๕ - ๒๕๕๘. เข้าถึงได้จาก <http://www.eppo.go.th/doc/strategic-plan/index.html> เมื่อวันที่ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๕๕

อุษณีย์ ศรีธัญรัตน์. โครงการทำเรื่อน้ำลึกทวาย: สะพานเชื่อมโยงทะเลอันดามันกับอ่าวไทย. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก http://www.asean thai.net/ewt_news.php?nid=450&lname=index_2 สืบค้นเมื่อ ๒๗ มีนาคม ๒๕๕๖

ภาษาต่างประเทศ

Gazprom International. Making up for what was lost (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก <http://www.zargaz.ru/364-making-up-for-what-was-lost.html> สืบค้นเมื่อ ๒๔ มีนาคม ๒๕๕๖.

Charles E. Ziegler. Russia and China in Central Asia. (USA: The University Press of Kentucky, 2553)

Fend Dan. Analysis on Natural Gas Geo-politics in Central Asia-Russia Region. (Beijing: CNPC Research Institute of Economics and Technology, 2552)

Marlene Laruelle. Russia's Central Asia Policy and the Role of Russian Nationalism. (Central Asia - Caucasus Institute: Silk Road Paper, 2551)

Mike Wooldridge. Pakistan-Iran gas pipeline dees US. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก <http://www.bbc.co.uk/news/world-asia-21736725> สืบค้นเมื่อ ๒๖ มีนาคม ๒๕๕๖

Steven Woehrel. Russian Energy Policy Toward Neighboring Countries. (USA: Congressional Service, 2552)

"Turkmenistan South Yoloten Field to Supply Gas to China in 2013" (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก <http://www.bloomberg.com/news/2011-03-07/turkmenistan-south-yoloten-eld-to-supply-gas-to-china-in-2013.html>, สืบค้นเมื่อ ๒๖ มีนาคม ๒๕๕๖.

U.S. Energy Information Administration (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก <http://www.eia.gov/cfapps/ipdbproject/iedindex3.cfm?tid=5&pid=57&aid=6&cid=ww,r1,r2,r3,r4,r5,r6,r7,&syid=2009&eyid=2013&unit=MST>. สืบค้นเมื่อ ๒๖ มีนาคม ๒๕๕๖.

U.S. Energy Information Administration (ออนไลน์). World Oil Transit Chokepoints. เข้าถึงได้จาก <http://www.eia.gov/countries/regions-topics2.cfm?ps=WOTC>. สืบค้นเมื่อ ๒๖ มีนาคม ๒๕๕๖